

# Bolmaz-a beýle!

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 26 января, 2025

Bolmaz-a beýle! BOLMAZ-A BEÝLE!



kitapcy.ru

On iki ýyl mundan öñdi...

Öýüniň köçesiniň ugrunda köne kitaplar satylýan jygylllygy aýlanyp ýörkä, Namyk Kemalyň 1955-nji ýylda çap edilen «Osmanly taryhy-1» kitabyny satyn aldy.

Şol güne çenli taryh bilen onçakly gyzyklanmandy. Ol taryhyň labirintine şu kitap bilen aralaşdy. Dowamy-da geldi. Emma Çanakkale söweşi beter ünsünü çekdi.

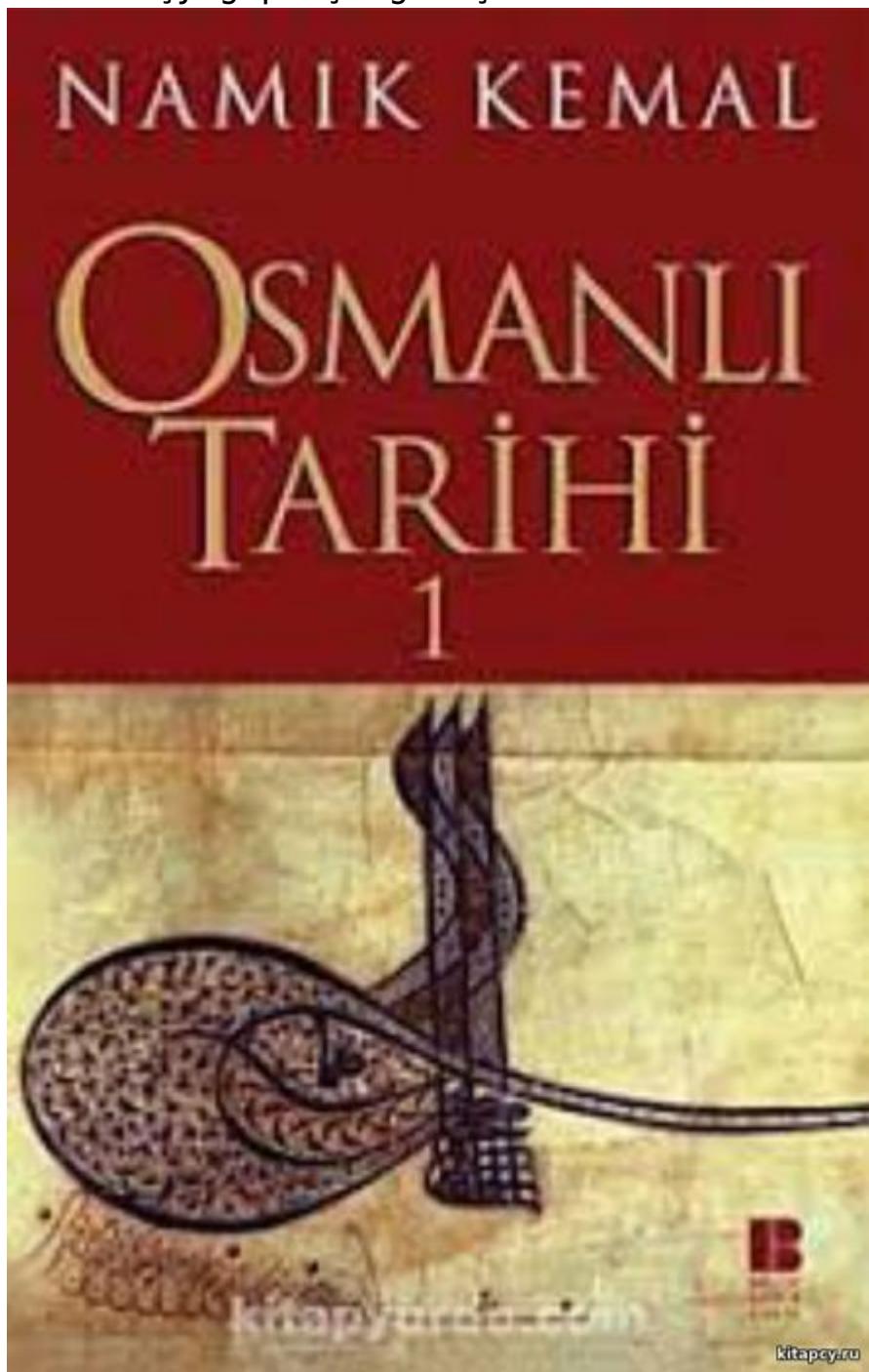
Munuň aýratyn manysy-da bardy, onuň garry atasy Burhaneddin Ölcer nemes serkerdesi Liman fon Sandersiň uruşda dilmajy bolupdy.

«*Hemmelere Çanakkale urusyny gürrüň bermäge başlapdym. Emma geň galmaly bir zady gördüm, bu boýunça umuman alanda hiç kimse hiç zat bilenokdy, bilýänlerem kemter bilýärdi!*»

Iň bärkisi deňizden edilen çozus (19.02-18.03.1915) bilen guryýerde bolan uruşlaryň (25.04-09.01.1916) tapawudyny bilýän ýokdy! Beýleki bir ýandan käbirleriniň Mustapa Kemalyň Çanakkaledäki pähim-paýhasynyň üstüne atanak çekjek bolmasy bilenem ylalaşar ýaly däldi...

«*Kitap ýazmak mende heýjan, hyjuw, buýsanç we eždatlarymyza haýran galyjylyk, minnetdarlyk, çäksiz hormat oýandyrdy. Bu uruşy dowam etdiren eždadyň nesili bolmak mende söz bilen beýan edip bolmajak buýsanç döretdi. Hemmeleriň atasy şol*

ýerdeði, hemmeleriň genine bu göreþiň ruhy siñipdi». Yeñini çyzgap işe girişdi. Emma:



\* \* \*

Çeşmeleriň azlygyna haýran galdy. Aýratynam duşmanyň deñizden eden çozuslary hakda hiç hili maglumat ýokdy...

Ilki fransuz we iňlis dilinde ýazylan gollanmalara ýoneldi.

«Iňlisleriň, fransuzlaryň haýsy gämileriniň nirä, haçan hüjüm edendigini, haýsy serkerdäniň nirde bolandygyny we näme diýendigini anyklamak mümkün bolsa-da, goranyş pozisiýasyndaky Osmanlynyn serkerdeler düzümünde kimiň bardygy, nirde

*bolandygy, nähili goranyş taktikasyny ulanandygy hakdaky maglumatlary tapmak mümkün däldi».*

Bu gezek nemes dilinde ýazylan çeşmelere ýüzlendi.

*«Şeýdibem bir pursatda yüz ýyl ön Germaniyada ulanylýan gotiki ýazuwda ýazylan ýatlamalary okanymda isleyän zatlarymy tapdym».*

Dört dil bilmeginiň peýdasyny gördü.

Munuň bilenem gutarmady. Meselem:

*«Karta meselesi-de aýratyn uly iş boldy. Birnäçe aýlap ulanara karta gözledim, tapmadym. Özüm üç ölçegli fotosurat bilen işe başlap, karta çyzmagy makul bildim».*

Hünärmenlerden kömek sorady. Onsoňam ol bu meselä ýat hem däldi: atasy Mahmyt Nedim Sabjy kartograf ofiserdi...

\* \* \*

Ýaragly Güýçleriň elindäki eskizlerdenem tehniki taýdan düşüner ýaly zat çykanokdy. Köpüsi ölçügsidi. Bulary üç ölçegli karta geçirdi.

Düşündirişli 69 eskiz, 66 karta çykardı...

Uzatmaýyn:

M. NEVRA ÖLÇER



# ÇANAKKALE EFSANESİ

*BOĞAZLARA SALDIRI  
VE KARA SAVAŞLARI*

**kitapçılık.com**

kitapçılık.ru

\* \* \*

Dostum Sina Kologly «hökman okagyn» diýip, M. Newra Ölceriň üstünde on iki ýyl işläp ýazan kitabyň getirdi: «Çanakkale legendasy. Bogazlara çozuş we guryýer uruşlary».

Azap barsy siñdirilen bu saldamly işi hazır agzap geçmegimiň sebäbi, size Çanakkale söweşini gürrüň bermek däl...

Öñňin... Nurjysyndan «milli görüşcisine» çenli käbirleri ýeke sagdyn çeşmä, ýeke sagdyn maglumata salylanmazdan, bilmenden öñden halamaýandygy üçin Çanakkale söweşindäki Mustapa Kemaly ýok saýdy! (Açyp serediň: diňe şu söweşdäki gazanan üstünligi

mynasybetli Mustapa Kemala soýuzdaş nemesler we bolgarlar bilen birlikde baş medal, bir hormatly nyşan gowşuryldy!) Käbirleri diňe bu deňsiz-taýsyz gahrymany däl, beýik Türki-de göresi gelmeýär. Serediň: halaman bilersiňiz, garşıy gidibem bilersiňiz. Kime gyzykly siziň bu bolşuňyz. Emma şeýlekin ýöntemlige, bisowatlyga takat getirip bilemok.

Hasam erbedi:

«Halk öýleri» («Halkevleri») otuzynjy ýyllarda Çanakkale söweşini ýatdan çykartmazlyk üçin ýatlama çärelerini geçirip başlady. Kitaplar çap etdi. (Diňe 1930-1940-njy ýyllarda 17 kitap). Gahrymanlar halka tanadylmaga başlandy. Maksat – çetin geçen göreş ruhuny ýatdan çykartmazlykdy.

Mustapa Kemalyň Çanakkale söweşinde mehmetjige (turk esgerlerine) «Size garşılyklaýyn hüjüme geçmegi buýramok, ölmegi buýurýaryn!» diýen sözünüň ýatladylmagynyň sebäbi, milli taryhy hakydany kemala getirmekdi. Çanakkale – Milli-azat edijilik göreşiniň başlangyjydy...

Ynha... Biziň günlerimizde käbir betpygyllar Çanakkale epopeýasyna-da ala seredip, jemgyýetçilik agzybirligimizi, bitewi milli ruhumyzy ýok etmäge synanyşýar. Bolmaz-a beýle!

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 20.03.2024 ý. Taryhy makalalar